

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Рибалко Ліна, Кравченко Михайло

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Полтава*

Анотація. У статті розкрито сутність і зміст поняття «превентивне виховання», описано напрями превентивного виховання майбутніх фахівців фізичної культури а спорту.

Ключові слова: превентивне виховання, фізична культура і спорт, фахівці фізичної культури та спорту.

Вступ. Одним із пріоритетних напрямів сталого розвитку суспільства є превентивне виховання молодого покоління. Воно проводиться з дітьми дошкільного віку, учнями та студентами з метою попередження відхилень у поведінці, особливо з тими, хто характеризується проявом агресії та неадекватності, хто став на шлях асоціальної і протиправної поведінки. Попри це в суспільстві залишається складним і невирішеним питання обліку студентської молоді, яка вживає наркотичні засоби, психотропні речовини й алкогольні напої та потребують превентивного виховання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося згідно Тематичного плану Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» наукової теми «Технології здоров'язбереження» (номер державної реєстрації 0117U003246).

Мета дослідження: розкрити особливості та специфіку превентивного виховання в системі фізичної культури та спорту.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати та узагальнити наукову літературу щодо превентивного виховання.

2. Розкрити сутність і зміст превентивного виховання у системі фізичної культури та спорту.

3. Сформулювати завдання превентивного виховання.

4. Визначити та схарактеризувати функції превентивного виховання майбутніх фахівців фізичної культури та спорту.

Матеріал і методи дослідження. Використовували такі методи дослідження, як: аналіз і узагальнення наукової літератури з метою розкриття сутності та змісту превентивного виховання майбутніх фахівців фізичної культури та спорту; порівняння та синтез – визначення функцій превентивного виховання майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. Дослідження проводили на базі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Результати дослідження та їх обговорення. Превентивне виховання – це система організаційних і профілактичних дій, спрямованих на запобігання формуванню в молоді шкідливих звичок, негативних рис характеру, проявам асоціальної поведінки [2, с. 19-20].

Деякі вчені (Т. Виноградова, В. Оржеховська) розглядають цей феномен як комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, на їх допомогу і захист [3, 6].

Мета превентивного виховання полягає у досягненні сталої відповідальної поведінки, сформованості імунітету до негативних впливів соціального оточення. Вона може розглядатися поліаспектно.

Основні завдання превентивного виховання [4, с. 10]:

1) створити умови для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів трудової, навчальної, позашкільної й іншої

діяльності, що сприяють інтелектуальному, морально-етичному, естетичному розвитку, виробленню стійкості до негативних впливів;

2) забезпечити соціально-психологічну діяльність, педагогічно зорієнтовану на протидію втягуванню дітей і молоді в негативні ситуації;

3) надавати комплексну психолого-педагогічну та медико-соціальну допомогу тим неповнолітнім, які її потребують;

4) забезпечити адекватну соціальну реабілітацію неповнолітніх, які вчинили протиправні дії або зловживають психоактивними речовинами;

5) стимулювати неповнолітніх до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, сприяти валеологізації навчально-виховного процесу, навчанню з раннього віку навичкам охорони власного життя і здоров'я;

б) сприяти виробленню інтегрованих міждисциплінарних підходів при підготовці спеціалістів (педагогів, психологів, медиків, соціологів, юристів, соціальних працівників, батьків та ін.), об'єднанню зусиль різних суб'єктів превентивної роботи.

Превентивне виховання майбутніх фахівців фізичної культури та спорту в умовах ЗВО виконує такі функції [5, с. 27]:

1) *діагностично-прогностичну*, що полягає в аналітичній роботі по з'ясуванню причин і умов відхилень у поведінці студентів; у передбаченні тенденцій її розвитку; у виявленні шляхів і способів превентивного втручання в соціальний розвиток особистості;

2) *корекційно-реабілітаційну*, яка ставить за мету: узгодження виховного процесу з реальними умовами соціалізації студентів, втручання у їх спосіб життя на рівні знань, емоцій, поведінки, використання оптимальної коригувальної допомоги, перевиховання та подолання негативних проявів у поведінці, мотивацію на здоровий спосіб життя;

3) *освітньо-консультативну*, що передбачає використання сучасних інформаційних і здоров'язбережувальних технологій з метою надання оптимальної освітньої та консультативної інформації; попередження і

нейтралізацію надмірної інформації про види і форми негативних наслідків шкідливих звичок;

4) *організаційно-методичну*, яка ставить за мету опрацювання і реалізацію міжгалузевих науково-дослідницьких проектів із проблем превентивного виховання; дослідження соціально-гігієнічних та медико-біологічних чинників розвитку схильності студентів до неадекватної поведінки та розробку заходів щодо її профілактики;

5) *інтегративно-просвітницьку*, що передбачає збір, аналіз, адаптацію узагальнення та впровадження вітчизняного й зарубіжного досвіду превентивної практики, інтеграцію у світовий превентивний процес роботи з молоддю.

Превентивне виховання включає:

- раннє, або первинне, превентивне виховання (соціально-педагогічна профілактика);

- вторинне превентивне виховання (превентивна допомога і корекція);

- третинне превентивне виховання (адаптація, реабілітація і ресоціалізація).

Соціально-педагогічна профілактика як вид превентивної роботи, спрямована на здійснення освітньо-профілактичних заходів впливу на особистість з метою попередження різних видів небезпечної поведінки на ранніх стадіях відхилень. Вона ґрунтується на позитивній педагогічній діяльності, мета якої - своєчасне виявлення та виправлення несприятливих інформаційних, педагогічних, психологічних, організаційних та інших чинників, що зумовлюють відхилення у психологічному та соціальному розвитку студентів, у їхній поведінці, стані здоров'я.

Зміст соціально-педагогічної профілактики полягає у формуванні в свідомості студентів знань, умінь, установок та мотивів свідомого вибору соціальних моделей поведінки; підготовці та розповсюдженні превентивної інформації через друковану продукцію, засоби масової інформації, спілкування

на рівні міжособистісних стосунків, інші форми соціально-педагогічної роботи, а також формування життєвих компетентностей.

Превентивна допомога і корекція - вид психолого-педагогічної та медико-соціальної діяльності, що полягає у допомозі окремим групам студентів, які належать до групи ризику. Це передбачає психолого-педагогічний та соціально-терапевтичний вплив на особистість з тим, щоб вона сама навчилася допомагати собі, розв'язуючи багаточисельні проблеми, що провокують на деструктивну поведінку. На цьому рівні є доцільними [6, с. 18-19]:

- реалізація програм превентивного виховання з «групами ризику» із залученням державних, громадських, конфесійних організацій, волонтерів;
- патронажна робота з «групами ризику» по усуненню соціально-психологічних передумов деструктивної поведінки;
- організація різноманітних форм превентивної освіти, проведення дозвілля.

Адаптація, реабілітація та ресоціалізація полягає в реконструкції соціокультурного оточення для різних категорій студентів, допомозі в спілкуванні та навчанні з метою відновлення втрачених соціальних зв'язків або адаптації в соціальній життєдіяльності.

Необхідними заходами такої роботи є:

- науково-методичне забезпечення превентивної соціально-терапевтичної роботи у ЗВО;
- співпраця і науково-методична підтримка роботи служби у справах дітей, служб «Телефонів довіри», інших закладів, до функцій яких входить вирішення проблем негативної поведінки студентів;
- науково-методичне сприяння організації і розвитку взаємопідтримки серед студентів

Ефективними формами та методами превентивного виховання студентів є: години спілкування, тренінги, «круглі столи», консультаційні пункти, діяльність органів студентського самоврядування, дні відкритих дверей, відеолекторії, фестивалі соціальної реклами, просвітницькі акції, колективна

творча справа, студентські газети тощо. Як показує практика до 15% студентів потребують превентивного виховання.

Висновки. На підставі наукових досліджень встановлено, що педагогічний аспект превентивної діяльності полягає у сформованості такої позиції особистості, яка конкретизується культурою цінностей, самоактуалізацією, свідомим вибором моделей соціальної поведінки.

Перспективами подальших досліджень в даному напрямі є пошук шляхів оптимізації превентивного виховання студентської молоді.

Список використаної літератури

1. Баранова Н. П. Взаємодія психологічної служби ЗНЗ з учасниками навчально-виховного процесу в роботі щодо превентивного виховання. Виховна робота в школі, 2009. № 1. С. 31–36.
2. Березня О. О. Особливості превентивного виховання у школі. Позакласний час, 2010. № 2. С. 14–25.
3. Виноградова Т. Превентивне виховання як головний компонент формування правової культури підлітків. Рідна школа, 2009. № 10. С. 28–31.
4. Відмиш Л. І. Організація превентивного виховання студентів. Виховна робота в школі, 2006. № 12. С. 2–29.
5. Левшунова Н. Методи превентивного виховання. Психолог. Шкільний світ, 2010. № 26. С. 26–31.
6. Оржеховська В. М., Пилипенко О. І. Сучасні орієнтири превентивної педагогіки. Педагогіка і психологія. Вісник АПН України, 2005. № 2. С. 17–25.